

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ทุเรียน (Durio Zibethinus Murray.) เป็นผลไม้เขตร้อน ที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศไทยได้ชื่อว่าเป็นราชาแห่งผลไม้ มีรสชาติที่ตรงกับรสนิยมของคนในแถบเอเชีย เช่น ประเทศไต้หวัน และฮ่องกง รวมถึงประเทศแถบอาเซียนด้วย โดยทั่วไปแล้วนิยมรับประทานแบบสดและแปรรูป ด้านการส่งออกทุเรียนในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ระหว่างเดือนมกราคมถึงมีนาคม พบว่ามีการส่งออกทุเรียนสดแช่เย็น แช่แข็ง และผลิตภัณฑ์แปรรูป ปริมาณรวมทั้งสิ้น ๑๗,๙๙๒ ตัน มูลค่า ๔๑๗ ล้านบาท (กรมศุลกากร, ๒๕๕๓) จากข้อมูลทำให้มั่นใจได้ว่า ประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตทุเรียนรายใหญ่ของโลก อีกทั้งเป็นผลไม้ส่งออกที่มีศักยภาพในการผลิตและมีแนวโน้มที่ดีขึ้นในการส่งออก เมื่อเกิดผลผลิตทุเรียนและมีการแปรรูปทุเรียนในระบบอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกที่มากขึ้น ทำให้เปลือกทุเรียนที่เป็นส่วนเหลือทิ้งจากการแปรรูปและการบริโภคมีมากขึ้นตามลำดับด้วยเช่นกัน เปลือกทุเรียนเป็นวัสดุเหลือทิ้งที่มีจำนวนไม่น้อยเมื่อเทียบกับปริมาณการส่งออกทุเรียนและข้อมูลด้านขยะที่เกิดจากวัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตรของทั่วโลกที่มีมากถึง ๑๐-๕๐ พันล้านตันต่อปี (อัญชลี, ๒๕๕๖) ทำให้เกิดผลกระทบต่อระบบสิ่งแวดล้อมโดยตรง ปัจจุบันพบว่ามีการศึกษาและการวิจัยในเรื่องการใช้ประโยชน์จากเปลือกทุเรียนเกิดขึ้นหลายผลงาน เพื่อให้เปลือกทุเรียนเกิดมูลค่าเพิ่มและถือเป็นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างคุ้มค่า เช่น การพัฒนากระดาษจากเปลือกทุเรียนที่มีคุณภาพใกล้เคียงกับกระดาษสา โดยกรมวิชาการเกษตร ผลิตภัณฑ์พอลิแซคคาไรด์จากเปลือกทุเรียนและเภสัชผลิตภัณฑ์จากทุเรียน โดยคณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย การพัฒนาถ่านกัมมันต์และแผ่นยิปซัมจากเปลือกทุเรียน โดยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ในการนี้ยังไม่พบการนำเปลือกทุเรียนมาใช้ประโยชน์ในงานศิลปะประเพณีงานประดิษฐ์จำพวกผลิตภัณฑ์ของขวัญของที่ระลึก ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาในด้านการนำเปลือกทุเรียนมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเป็นรูปแบบของของขวัญของที่ระลึกที่ได้จากแป้งเปลือกทุเรียน เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ในงานศิลปะประดิษฐ์ต่อไป สอดคล้องกับทักษะของทีมนักวิจัยที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านงานศิลปะประดิษฐ์

เบื้องต้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาคุณสมบัติของเปลือกทุเรียนในส่วนที่เป็นสีขาวรองรับทุเรียนพบว่า การตัดส่วนเปลือกที่เป็นหนามแหลมทิ้ง แล้วหั่นเป็นชิ้นเล็กๆ นำไปตากแดดหรืออบให้แห้งนำมาบดเป็นผง จะทำให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่เรียกว่า “โพลีแซคคาไรด์เจล” ซึ่งเป็นสารประกอบน้ำตาลเชิงซ้อนที่มีลักษณะเป็นกากใย สามารถพองตัวและละลายน้ำได้ดี (สุนันท์, ๒๕๕๔) ซึ่งเป็นคุณสมบัตินี้เป็นคุณสมบัติที่ดีในการทำงานศิลปะประเพณีงานปั้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาสูตรแป้งปั้นจากเปลือกทุเรียนต่อ พบว่า แป้งที่ได้จากเปลือกทุเรียนมีความเหมาะสมในการนำมาทำแป้งปั้น สามารถปั้นขึ้นรูปได้ดี มีความยืดหยุ่นดี ผิวสัมผัสเนียนละเอียด และสามารถทดแทนแป้งบางส่วนในส่วนผสม

แป้นแบบดั้งเดิมได้ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ และมีแนวความคิดที่จะนำแป้นเปลี่ยนที่ได้ออกมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ของขวัญของที่ระลึกที่สื่อถึงเอกลักษณ์ความเป็นไทย เนื่องจากของขวัญของที่ระลึก ถือเป็นสื่อกลางในการให้สิ่งของที่แสดงออกถึงความมีมิตรไมตรีและน้ำใจอันดีระหว่างผู้ให้และผู้รับ และส่วนใหญ่นิยมซื้อให้แกกันในโอกาสพิเศษ วาระพิเศษ เทศกาลสำคัญ หรือการเดินทางไป ณ สถานที่ต่าง ๆ เพื่อความทรงจำที่ดีและเป็นสื่อสัญลักษณ์ในโอกาสนั้น ๆ

ดังนั้น โครงการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนารูปแบบของขวัญของที่ระลึกที่ได้จากแป้นเปลี่ยนที่สื่อถึงเอกลักษณ์และเรื่องราวความเป็นไทยในรูปแบบชุดชนมนามมงคล ๙ ชนิด และรูปแบบชุดดอกไม้ไทยกลิ่นหอม ๕ ชนิด เพื่อประโยชน์ในการเผยแพร่และสืบสานงานศิลปวัฒนธรรมไทยอีกทางหนึ่งด้วย จากนั้นนำความรู้จากงานวิจัยออกเผยแพร่และถ่ายทอดในลักษณะการฝึกอบรม ณ กลุ่มสหกรณ์ศิลปประดิษฐ์ ชุมชนไทยมุสลิมเกาะเกร็ด อ.เกาะเกร็ด จ.นนทบุรี เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบสินค้าของชุมชนให้มีความหลากหลาย ตรงกับตามความต้องการของกลุ่มสหกรณ์ที่ประสงค์จะพัฒนารูปแบบสินค้าชุมชนให้มีความหลากหลายและแปลกใหม่ โดยผลสัมฤทธิ์ของโครงการวิจัยดังกล่าวจะเกิดเป็นองค์ความรู้และบูรณาการสู่สังคมเพื่อพัฒนารายได้และอาชีพที่ยั่งยืนของชุมชนและผู้สนใจ สอดคล้องกับนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลในด้านสนับสนุนการพัฒนางานศิลปหัตถกรรมและผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อการสร้างเอกลักษณ์และการผลิตสินค้าในท้องถิ่น

๑.๒ วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

๑.๒.๑ พัฒนาสูตรแป้นเปลี่ยนที่สื่อถึงเอกลักษณ์ให้เหมาะสมกับงานปั้นขึ้นรูป

๑.๒.๒ พัฒนารูปแบบของขวัญของที่ระลึกจากแป้นเปลี่ยนที่สื่อถึงเอกลักษณ์ความเป็นไทย

๑.๒.๓ ถ่ายทอดความรู้เรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากแป้นเปลี่ยนที่สื่อถึงเอกลักษณ์กลุ่มสหกรณ์ศิลปประดิษฐ์ ชุมชนไทยมุสลิมเกาะเกร็ด อำเภอเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

๑.๓ ขอบเขตของโครงการวิจัย

๑.๓.๑ ศึกษาวัสดุเพิ่มเติมที่ช่วยพัฒนาสูตรแป้นเปลี่ยนจากแป้นเปลี่ยนที่มีคุณภาพเหมาะสมกับงานปั้นขึ้นรูป

๑.๓.๒ ใช้แป้นเปลี่ยนที่เหลือทิ้งจากการแปรรูปทุเรียนในระบบอุตสาหกรรม และร้านจำหน่ายทุเรียนประเภทแกะเปลือก

๑.๓.๓ จัดทำของขวัญของที่ระลึกจากแป้นเปลี่ยนที่สื่อถึงเอกลักษณ์ความเป็นไทย ๒ รูปแบบ ดังนี้

๑.๓.๓.๑ ชุดชนมนามมงคล ๙ ชนิด ได้แก่ ขนมห้ามงกุฏ ทองเอก เสน่ห์จันทร์ ฝอยทอง ทองหยิบ ทองหยอด เม็ดขนุน ถ้วยฟู และขนมชั้น

๑.๓.๓.๒ ชุดดอกไม้ไทยกลิ่นหอม ๕ ชนิด ได้แก่ ดอกแก้ว ดอกปีบ กระดังงา จำปี เล็บมือนาง

๑.๓.๓.๓ กลุ่มเป้าหมายในการเผยแพร่และถ่ายทอดความรู้ ได้แก่ กลุ่มสหกรณ์ศิลปประดิษฐ์ ชุมชนไทยมุสลิมเกาะเกร็ด อำเภอเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จำนวน ๓๐ คน

๑.๔ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

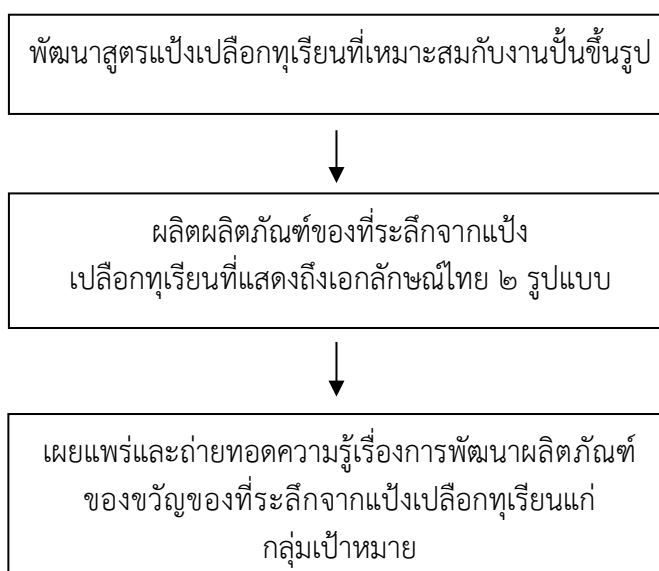
๑.๔.๑ ได้องค์ความรู้ในการผลิตแป้งปั่นจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรและเป็นข้อมูลพื้นฐานในการทดลองวัสดุอื่นในขั้นต่อไป

๑.๔.๒ ได้ต้นแบบผลิตภัณฑ์งานประดิษฐ์จากแป้งปั่นเปลือกทุเรียน ๒ รูปแบบ

๑.๔.๓ ผลงานวิจัยมีส่วนเพิ่มประสิทธิภาพในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรและมีส่วนช่วยลดปริมาณปัญหาขยะจากพืชผลการเกษตรด้วยการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด

๑.๔.๔ ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการสร้างรายได้ได้มากกว่าร้อยละ ๘๐

๑.๕ กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

๑.๖ วิธีการดำเนินการ

๑.๖.๑ ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแป้งปั่นเปลือกทุเรียนและรูปแบบที่จะผลิตของขวัญของที่ระลึก

๑.๖.๒ เตรียมวัตถุดิบและอุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัย

๑.๖.๓ ศึกษาสูตรพื้นฐานการทำแป้งปั่น

๑.๖.๔ ศึกษาวัสดุเพิ่มเติมที่ช่วยพัฒนาสูตรแป้งปั่นจากเปลือกทุเรียนให้มีคุณภาพเหมาะสมกับงานปั่นขึ้นรูป จำนวน ๓ สูตร

๑.๖.๕ พัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากแป้งปั่นจากเปลือกทุเรียนจำนวน ๒ รูปแบบ คือ ๑. ชุดขนมนามมงคล ๙ ชนิด ได้แก่ ขนมจ่ามงกุฏ ทองเอก เสน่ห์จันทร์ ฝอยทอง ทองหยิบ ทองหยอด เม็ดขนุน ถ้วยฟู และขนมชั้น ๒. ชุดดอกไม้ไทยกลิ่นหอม ๕ ชนิด ได้แก่ ดอกแก้ว ดอกปีบ กระดังงา จำปี เล็บมือนาง

๑.๖.๖ วิเคราะห์ สรุปผล และเขียนรายงานผลการวิจัย

๑.๖.๗ ดำเนินการเผยแพร่และถ่ายทอดความรู้แก่กลุ่มกลุ่มสหกรณ์ศิลปประดิษฐ์ ชุมชนไทยมุสลิมเกาะเกร็ด อำเภอเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จำนวน ๒ หลักสูตร ผู้เข้ารับการอบรม ๓๐ คน

๑.๖.๘ ประเมินผลการฝึกอบรมโดยการใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมโดยใช้ค่าสถิติร้อยละและค่าเฉลี่ย

๑.๖.๙ จัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เสนอต่อมหาวิทยาลัย

๑.๗ นิยามศัพท์

แป้งเปลือกทุเรียน หมายถึง สิ่งที่เป็นผงสีขาวมีความเนียนละเอียดและแห้ง ได้มาจากการปั่นเปลือกทุเรียนเฉพาะในส่วนที่เป็นสีขาวเท่านั้น

๑.๘ คำสำคัญ

ของขวัญของที่ระลึก : Gifts and Souvenirs

เปลือกทุเรียน : Durian Covering

แป้งเปลือกทุเรียน : Durian Rind Flour